

С. Маркела Федоровна Козякова родилась 15.02.1950 г.
в селе Козяково Челновского района Татарстана.
Окончила среднюю школу № 1 в г. Челнах.
С 1970 по 1974 гг. работала в колхозе им. Кирова
в селе Козяково Челновского района Татарстана.
С 1974 по 1980 гг. работала в колхозе им. Кирова
в селе Козяково Челновского района Татарстана.
С 1980 по 1985 гг. работала в колхозе им. Кирова
в селе Козяково Челновского района Татарстана.
С 1985 по 1990 гг. работала в колхозе им. Кирова
в селе Козяково Челновского района Татарстана.
С 1990 по 1995 гг. работала в колхозе им. Кирова
в селе Козяково Челновского района Татарстана.
С 1995 по 2000 гг. работала в колхозе им. Кирова
в селе Козяково Челновского района Татарстана.
С 2000 по 2005 гг. работала в колхозе им. Кирова
в селе Козяково Челновского района Татарстана.
С 2005 по 2010 гг. работала в колхозе им. Кирова
в селе Козяково Челновского района Татарстана.
С 2010 по 2015 гг. работала в колхозе им. Кирова
в селе Козяково Челновского района Татарстана.
С 2015 по 2020 гг. работала в колхозе им. Кирова
в селе Козяково Челновского района Татарстана.
С 2020 по 2025 гг. работала в колхозе им. Кирова
в селе Козяково Челновского района Татарстана.

Нардуган – обряд и народный праздник кряшей. (на татарском языке)

Мин халыкың бәйрәмнәрен барлыым:
Керәшеннәрдә жыен-бәйгеләр,
Асылына төшсәң, эш-хезмәткә,
Табиғаткә, жиргә бәйлеләр.

Клара Булатова.

Керәшен бәйрәмнәре үзенчәлекле, hәрберсе зур мәгънәгә ия. Шулай да, ин серлесе, кызыгы, мөгаен, Нардугандыр Әлеге календарь бәйрәм “кояш туган” дигән мәгънәне аңлата. Бу көннәрдә авыл халкы кеше танымаслык булып киенеп, өйдән-өйгә йөреп такмаклар әйтә, жырлый, йорт хужаларына иминлек, бәрәкәт тели:

Нардүгэн, нардүгэн

Нардуган, хұжалар.

Котлы, мөбарәк булсын,

Тормыш түгәрәк булсын.

Нардуган – борынгыда

килеп житкән бәйрәм. Бу сүз үзе кояш чыккан, яңа көн туган дигән төшөнчәне аңлата. Аны Идел, Чулман, Нократ якларында бөтөн төрки кабиләләр дә зур-лап бәйрәм итә торган булганнар. Керәшен кардәшләреbez дә узләренең ин олы, ин тантаналы бәйрәмнәре итеп кабул иткәннәр. XVIII гасырда Петр I декреты белән Юлиан календаре көртегәч, 25нче декабрьдән 5нче гыйнварга кадәр яңа ел бәйрәме, Гайсә пәйгамбәрнен яңадан туу көне, ягъни, русчалап эйткәндә, Рождество Христовога бәйле рәвештә билгели башлаганнар.

Нардуган – ул кыш көне 7нче гыйнвардан 19нчы гыйнварга кадәр сузыла. Ул көннәрдә өлкән буын вәкилләре сөйләвенчә, төрлечә күрәзелек итә, кеше танымаслык итеп киенеп өйдән - өйгә кереп маскарад ясал йөрүчеләр h. b. күңел ачу уеннары булган.

Нардуган уенның ің көтеп алынганы күмәкләп башкарыла торғаны йөзек салу. Эрле дә - бирле борыла – сарыла, кызылар йөри киләп салырга.

Кызлар йөри киләп салырга, егетләр йөри йөзек салырга. Бер өйгә ул нар-
дуган өе дип атала кичен егетләр – кызлар жыелып, семжядагы олы баш бала
желән төпчек баланы бәкедән су алып кайтырга жибәрәләр. Су алганда балта
белән суны сыйыклап чиләкне агым уңаена каратып алу шарт итеп
куела. Суны алып кайтаручылар чиләкнәң өстен капкачлап, бер дә
сөйләшмичә генә кайтырга тиеш булалар. Шулай алып кайтылган су, янәсе
серле көчкә ия була. Сулы чиләкне сәкे яки өстәл өстенә күеп, нардуган
өенә килгән һәркем үзе-нен үзеген яки балдагын чиләктәге суга сала,

---

жырлап әйтә. Үенны алып ба-ручы үзе яки уенда катнашучылардан кем дә булса берәү жырның беренче яр-тысын әйткәч, чиләктөн бер йөзекне тартып алалар hәм жырның икенче яр-тысын әйтеп куялар. Кемнен йөзеге туры килсә, жыр да шұңа карата әйтелгән була.

Нардуган – күнел ачу байрәме. Нардуган өенең ишегө ачылып китә дә өй эченә салқын жил бәреп керә, бергә сарық, кәжә толыпларын, туннарын, әйләндереп кигән, адәм танымаслық итеп киенгән кешеләр кереп тұла. Алар инде нишләргә кирәген йорт хужасыннан сорап тормыйлар. Үzlәре белән алған міч, күмер, чиләк капкачларын, самавыр торбаларын бәрә - бәрә дәбер – шатыр биешергә тотыналар. Чит – ят тавыш белән шаян такмаклар да әйткәләп алалар. Шул ук вакытта йөзек салырга жыелган қызларны күзлиләр.

Ләкин бу мәжүсилектән калған гореф-гадәтне поплар, руханилар шайтан түе дип тылеп килгәннәр Керәшеннәрнең үз араларыннан чыккан попшагыйрь (Алан – Полян авылы) Яков Емельяновның да шигырендә шундай юллар бар:

Жаман эшне – нардуганны ич тә искә алмагыз
Шайтан түе нардуганга, кусалар да бармагыз
Нардуганны саласыз, төне белән жыелып
Нардуганны калучыга, шайтан йәри сыенып
Нардуганда кыланучы, бик кызганыч тиядер
Нардуганда кыланучы, шайтан килем киядер.